

Foto: Mihaela JIPPA

Lucreția MANDRIC în *Herr Paul* de Tankred Dorst

Crenguța MANEA

O imagine-blemă

La sfârșitul lunii februarie, a.c. **Teatrul Tineretului Piatra Neamț a fost în turneu la București** și timp de o săptămână a jucat pe scena de la Odeon șase dintre spectacolele repertoriului său curent.

Chiar dacă *OO!* a avut premiera în stagiunea 2007–2008 și s-a mai jucat la București în Festivalul Comediei Românești, ediția 2008, n-am rezistat tentației de a mai arunca o privire și la reprezentația din recentul turneu; alături de o sală „spirt” – adică plină de spectatori isteți; s-ar putea putea spune „cu spirit” – m-am bucurat încă o dată de *Punguța cu doi bani*, de harul lui Creangă și de meșteșugul lui Alexandru Dabija de a spune povestea, de a face vie istoria pe scenă. Și m-am mai bucurat de o trupă pentru care plăcerea jocului era deplină: făceau teatru și cu elemente de bălci, jucau și se mișcau antrenant, chiar în ciuda unor imperfecțiuni tehnice (emisie, dicție, frazare; asupra acestora ar fi absolut necesar să se intervină), credeau în povestea lor și de aceea ne făceau și pe noi să o credem. Iar lucrul acesta se întâmpla cu o minimă recuzită (dar cu o mulțime de ouă!) și câteva haine obișnuite drept costum, multe teme de improvizație bine exersate, mult angajament fizic și artistic. La care se adaugă interesul real al lui Alexandru Dabija – de altfel, declarat: „Fac pedagogie și am să fac, pentru că așa sunt construit.” – vocația sa pentru pedagogia teatrală.

Vocație ce s-a dovedit și în spectacolul *Cu dragostea nu-i de glumit* de Alfred de Musset (premieră care a avut loc în cea de-a XXIV-a ediție a Festivalului de Teatru Piatra Neamț, 21 octombrie 2009), spectacol prezentat și la București cu ocazia turneului menționat. Alexandru Dabija face reușite exerciții de seducție cu trupa de la Teatrul Tineretului;

Foto: Alexandru Boicau

Scenă din *Cu dragostea nu-i de glumit* de Musset

poate chiar mai mult, le insuflă actorilor cu care colaborează o bună parte din curiozitatea, nevoia, întrebările și îndoielile sale legate de teatru. Aș îndrăzni să spun legate și de viață; pentru că ce altceva facem la teatru, dacă nu încercăm să ne răsucim viețile, și pe o parte și pe alta, doar-doar vom înțelege ce se petrece cu noi.

Același lucru fac și *Christine* (Andreea Gavrilu), *Rosette* (Isabela Neamțu) și *Philippe* (Dragoș Ionescu), triumfiul pentru care jocul dragostei, odată început, este dus până la capăt. Viața lejeră, estivală – cu fete în rochii albe și brațele dezgolite, cu multe pahare de vin roșu băute de toată lumea pe o terasă însorită, un univers senzual-sonor amintind de începutul anilor '70 (după mai '68, „tout est possible, tout est permis”), dar și cu un pasaj de pian ce trimite la atmosfera dramatică a romantismului celebrat la Nohant de George Sand împreună cu toți prietenii ei, unul dintre ei fiind și Alfred de Musset – viața încântătoare pe domeniul lui *Etienne* (Victor Giurescu), agitatul tată al lui Philippe, este tulburată de războiellile prilejuite de capriciile lui Christine și ale lui Philippe, în al căror hățiș cade victimă Rosette. Povestea pe care Alexandru Dabija și actorii o spun și o trăiesc pe scenă dese-nează și un spațiu al ambiguității: Rosette moare sau nu, cei doi rămân sau nu împreună; se iubesc sau nu... Spectacolul – început atât de vesel, cu un viguros ton comic dat de conflictul dintre prezențele clericale, *părintele Balthazar* (Cezar Antal) și *părintele Blazius* (Tudor Tăbăcaru), prezența autoritarei și nevroticei guvernante *Pluche* – alunecă și capătă, ca și imaginile filmate voit neclar, un echivoc la care spectatorii au motive să reflecteze. Definitiv rămâne, în opinia mea, că spectacolul acesta este vârful repertoriului actual al Teatrului Tineretului, cu o distribuție care comunică aproape muzical, armonic și cu farmec cu publicul său. Și o menționez cu totul specială pentru excelentul caiet-program – Gențiana Ionescu (texte) și Ciprian Iorgu (grafică); l-am răsfoit la câteva săptămâni după ce văzusem spectacolul, iar dându-i paginile, am regăsit culoarea și gustul montării și m-a convins iarăși, *Cu dragostea nu-i de glumit*.

Cum montarea lui Radu Afrim după Tankred Dorst, *Herr Paul*, o văzusem la Piatra Neamț, la data premierei (octombrie 2009), nu am refăcut experiența, cu toate cele patru reprezentații jucate la București – un adevărat răsfaț, nu știu dacă adresat regizorului sau „fanilor” săi...; bănuiesc că a fost și o strategie de *marketing* teatral. Mi-am scris atunci cronica; acum, cu ocazia turneului, m-am documentat și am aflat că nu au apărut modificări în structura spectacolului, așa că îmi păstrez considerațiile după care, în mod cert, spectacolul *Herr Paul* ar fi avut de câștigat dacă atenția asupra structurii de adâncime a textului ar fi fost una mai aplicată, iar Radu Afrim ar fi oferit trupei și sieși o viziune mai consistentă în substanță teatrală. Rămâne stimabilă opțiunea repertorială.

La fel cum demnă de interes este prezența pe afișul Teatrului Tineretului a spectacolului *Cinci minute miraculoase în Piatra Neamț* de Peca Ștefan, regia Ana Mărgineanu; *forever young* este și „mitul fondator” al teatrului – spectacolul Cătălinei Buzoianu *Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte*, rămânând până astăzi un reper în istoria lui – iar Peca și Ana Mărgineanu fac din imaginara poțiune cu același nume, produsă de laboratoarele unei așa-zise firme locale (în mod real, în anii interbelici, la Piatra Neamț chiar funcționa o reputată farmacie verde, PlantaVorel, înființată de Anton Vorel, prin actul emis de cancelaria domnească a lui Ioan Alexandru Sturza, 26 mai 1825), motorul care antrenează fantezia ludică de pe scenă. Momente de teatru în teatru și de *entertainment* (susținute de Isabela Neamțu și Dragoș Ionescu) separă cele câteva tablouri în care este structurată montarea. În decorul modular, cu detalii realiste, este înfățișată, în același timp, viața a trei familii din medii diferite: un cuplu de vârstă medie, el (Tudor Tăbăcaru), profesor la o școală din oraș, ea plecată la muncă în Italia unde-și găsește un alt partener; cuplul tânăr – el (Cezar Antal), muzician în curs de afirmare, ea (Ecaterina Hâțu), agent de vânzări – are dificultăți financiare și încearcă să le depășească luând în plasament familial un copil; în a treia familie, tatăl a murit, iar soția (Nora Covali) traversează o criză religioasă și este într-un conflict îndelung antrenat cu fiica adolescentă (Andreea Gavriliiu), atrasă de ieșiri târzii în oraș și de toate excesele pe care orașelul i le poate pune la dispoziție. Personajele își intersectează destinele în istoria convingătoare imaginată de Peca cu un simț al detaliului confirmat și în alte texte ale sale, dar construcția dramaturgică are nevoie de un plus de elaborare, o mai fină inserție a momentelor de suprarrealitate. Și ce legătură au toate acestea cu poțiunea magică, *forever young*? Minciuna sau iluzia că rezolvarea poate veni dinafara fiecărui individ, că, printr-o minune, lucrurile se aranjează de la sine.

Există în spectacol suficiente racorduri cu existențele obișnuite ale oamenilor de pe stradă, cu experiențele lor, cu visurile și evadările lor, iar Ana Mărgineanu dialoghează inteligent cu spectatori săi în cele *Cinci minute miraculoase...*, pe un ton ritmat și de umor.

Nu despresor un astfel de dialog se poate vorbi în cazul spectacolului semnat de Szabó K. István, *Soldații* (data premierei: 24 octombrie 2009), piesa dramaturgului maghiar Zalán Tibor; montarea este marcată de o greoaie intenție moralizatoare privind dezastrea războiului, a absurdului pe care-l instaurează și de o indecizie a limbajului teatral – elemente de teatru realist-psihologic (decor, interpretare) combinate inabil cu o simbolistică grotescă, toate punând la grea încercare răbdarea spectatorilor. A fost o reprezentație în care trupa părea cu totul alta, străduindu-se din răsuputeri „să treacă rampa” și nereușind să ajungă la public. Am văzut spectacole mult mai închegate lucrate de Szabó K. István; cu toate că așteptările, de data aceasta, nu mi-au fost confirmate, regret faptul că nu am reușit să văd și celălalt spectacol adus în turneu al regizorului, *Răs nervos* de Cristopher Durang. Sper să mai existe și alte ocazii.

Publicul unui teatru se configurează în timp, cu evenimente bine marcate și premiere care să antreneze comunitatea prin nevoia de mondenitate, dar și de comunicare, prin tentația plăcerilor jocului și a sentimentului că teatrul le aparține lor, celor prezenți. Politicile și strategiile repertoriale nu pot exista în afara dialogului dintre trupă și public, iar la Teatrul Tineretului se muncește, cu destule șanse de reușită, ca publicul să fie convins că teatrul este și al său.

Cu toate că a trecut destulă vreme de când *Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte* se juca la Nancy, o emoție se strecoară atunci când, și astăzi, imaginea personajului înaripat, dar cu o talpă a piciorului din care-i crește o rădăcină, se avântă dincolo de cuvintele *tinerete fără bătrânețe*. E imaginea-emblemă a Teatrului Tineretului Piatra Neamț.